

Geografia a samospráva

Poloha obce

Obec Ivanka pri Dunaji sa nachádza na juhozápade Slovenska, v Bratislavskom kraji, v okrese Senec. Počtom obyvateľov je najväčšou obcou okresu aj kraja a štvrtou na celom Slovensku. K prvému januáru 2008 mala Ivanka 5652 obyvateľov. Ich zvyšujúci sa počet je okrem prirodzeného rastu ovplyvňovaný najmä prisťahovalectvom, ktoré podmieňuje najmä výhodná poloha obce. Jej rozloha je 1425 ha, z čoho

Poloha obce

najväčšiu časť zaberá poľnohospodárska pôda, menšie lesy, vodné plochy, záhrady a vinice.

Hlavnými dopravnými ťahmi, na ktoré je obec napojená sú západná výpadovka z Bratislavy do Senca, cesta I. triedy č. 61 a železničná trať č. 130 z Bratislavy do Nových Zámkov. Severnú časť katastra obce pretína diaľnica D1 Bratislava – Trnava, na ktorú sú prívádzače vo Vajnoroch a v Senci. Územie Ivanka pri Dunaji je tiež súčasťou pripravovaného riešenia nútenej diaľničného okruhu Bratislavy. Do katastra obce zasahuje aj časť prístavovej dráhy letiska M. R. Štefánika.

Najbližšou susednou obcou je na východe Bernolákovo, na juhu Zálesie a Most pri Bratislave, na severe Chorvátsky Grob a mesto Svätý Jur. Na západe susedí Ivanka s hlavným mestom Slovenskej republiky Bratislavou, s jej mestskými časťami Vajnory a Ružinov, pričom centrum Bratislavy je od Ivanka vzdialené iba 12 km.

Ivanka je členom Združenia miest a obcí Slovenska a spolupracuje s okolitými samosprávami v rámci Regionálneho združenia obcí Podunajskej oblasti.

Obecné symboly

Symbolmi obce, schválenými obecným zastupiteľstvom v Ivanke pri Dunaji vo všeobecne záväznom nariadení č. 4/2007 z 24. 9. 2007 sú erb, vlajka, pečať, zástava, znaková zástava, štandarda starostu, koruhva, kombinovaná koruhva a krátky zástava obce.

Všetky tieto symboly vychádzajú z historicky potvrdeného heraldického znaku zachovaného na pečati z dokumentu z roku 1768. Tipárium tejto pečate pochádza z roku 1660 a je na ňom vyrytý ivanský kostol, zobrazený z bočného pohľadu. Vysoká kostolná veža je bez strešného ukončenia, pričom nezvyčajne pôsobí aj pomer vysokej strechy lode kostola k jej nízkemu múru. Napriek tomu, že sa zachovala aj mladšia obecná pečať z roku 1822, na ktorej je ikonografické stvárnenie krstu Ježiša Krista, obec sa pri výbere svojich novodobých symbolov vrátila k motívu sakrálnej stavby a obecné zastupiteľstvo schválilo 6. júna 1994 ako erb obce strieborný kostol s červenou strechou na modrom poli v španielskom štíte. Vlajka obce pozostáva zo štyroch pozdĺžnych pruhov s pomerom strán 2:3, vo farbách modrej (2/6), červenej (1/6), bielej (1/6) a modrej (2/6) a je ukončená tromi čpmi. Takéto stvárnenie odporučila a schválila Heraldická komisia Ministerstva vnútra SR dňa 6. 6. 1994 pod

č. OZ-I-4/94 a symboly obce – erb a vlajka sú zapísané v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod sign. I-1/94.

Erb obce je premietnutý do tipária obcej pečate, v strede ktorej je štít s architektúrou kostola okružený nápisom v majuskule „obec Ivanka pri Dunaji“. Z farebného a tvarového stvárnenia vlajky obce sú odvodené aj ostatné jej vlajkové symboly ako zástava, štandarda a koruhva.

Obecná samospráva

Vývoj územnej správy obce môžeme historicky sledovať od 11. storočia, keď bolo územie dnešnej obce začlenené v rámci Uhorského štátu do jedného z najstarších komitátov – Bratislavského. V slovenskej časti Uhorska bolo 11 komitátov a každý spravoval župan. Ten ako kráľovský zástupca spravoval kráľovský majetok, ktorým bola vtedy všetka pôda, realizoval kráľovské nariadenia a vykonával funkciu sudcu medzi obyvateľstvom. Komitátna sústava s centrálnou mocou kráľa, uplatňovanou županmi sídlacimi na hradoch, bola rozdávaním kráľovských majetkov svetským aj cirkevným feudálom a v dôsledku ich snáh o posilnenie hospodárskeho a politického vplyvu v krajine silne otrávená a od konca 13. storočia nahradená stoličným zriadením.

Znak obce

Vlajka obce

Obecná pečať

Stolice predstavovali prvý orgán šľachtickej samosprávy, ktorá dostala možnosť schádzať sa na stolčnom zhromaždení, vedenom podžupanom a volík si zo svojich radov slúžnych ako predstaviteľov politickej aj súdnej moci vo zverenom okrese. Územie obce sa v spomínanom období, až do záveru 18. storočia nachádzalo v treťom slúžnovskom okrese Bratislavskej stolice v jej časti Posonium minus (Malá bratislavská stolica), ktorá predstavovala západnú časť Žitného ostrova. Po roku 1785 bola Bratislavská stolica v rámci jozefínskej reformy územnej organizácie začlenená do Nitrianskeho dištriktu.

Ďalšiu územnosprávnú zmenu priniesli až po-revolučné roky 1850 až 1867, keď najprv počas Bachovho absolutizmu vznikli v rámci dištriktov župy a následne po rakúsko-maďarskom vyrovaní bola obnovená stará župná organizácia. Uhorska so slúžnovskými okresmi, pričom Ivanka sa opäť ocitla

v Bratislavskej župe. Župný systém sa na území Slovenska uplatňoval aj po vzniku Československej republiky v roku 1918, samozrejme so zmenenými pravidlami politickej moci, a to až do roku 1928, keď sa zaviedlo krajinské delenie s okresmi. Ivanka v tomto období patrila do okresu Bratislava – vidiek.

Župné zriadenie sa opätovne nastolo v období prvej Slovenskej republiky a pretrvalo až do konca 2. svetovej vojny. Po jej skončení prevzali v oslobodenom Československu výkon miestnej samosprávy na takmer polstoročie národné výbory. Na Slovensku bolo konštituovaných 6 krajov a 97 okresov, Ivanka sa nachádzala v Bratislavskom kraji v okrese Bratislava – okolie.

Istú zmenu priniesla centralizácia miestnej správy v roku 1960, ktorá sa prejavila znížením počtu krajov na 3 a okresov na 38. Ivanka bola v tomto období začlenená v Západoslovenskom kraji do okresu Bratislava – vidiek.

Bratislavská stolica

Bratislavský kraj okres Senec

Sídlo obecného úradu

Po revolúcii v roku 1989 boli zrušené národné výbory a výkon miestnej štátnej správy prevzali až do roku 1996 obvodné a okresné úrady. V júni 1996 nadobudol platnosť nový zákon o územno-správnom členení Slovenskej republiky, v rámci ktorého vznikol systém miestnej štátnej správy s okresmi a kraji, územne totožnými so samosprávnymi kraji – vyššími územnými celkami. Ivanka sa podľa tohto územného členenia nachádza v okrese Senec, v Bratislavskom samosprávnom kraji.

V rámci uvedených foriem územnej správy patrila Ivanka ako poddanská obec od včasného stredoveku až do polovice 19. storočia konkrétnym feudálnym pánom. Farná bola od roku 1290, tak ako dokladá donačná listina Ondreja II. a metačná listina Rábskeho biskupstva z roku 1337, cirkevným majetkom Bratislavskej kapituly. V tomto období boli obidve dediny riadené jednak hospodárskymi správcami zemepána a kapituly, ale tiež miestnymi richtármi, ktorých vyberal zemepán, pričom ich úlohou bolo riešenie bežných každodenných problémov medzi poddanými. Správa o prvom takomto richtárovi, u ktorého poznáme aj meno je z roku 1761. Spoločnú samosprávu dostali obce Ivanka a Farná až po svojom zlúčení v máji 1932.

Pečiatka ivanskej matky zobdobia Raľúko - Uhoeka (1903)

Pečiatka ivanskej matky zobdobia Československej republiky (1929)

Pečiatka ivanskej matky zobdobia Slovenskej republiky (1942)

Súčasťou výkonu správy obce boli aj notári, ktorých činnosť sa odvíja od 13. storočia, keď sa podľa Zlatej buly Ondreja II. stali kapituly a kláštorne konventy hodnovernými miestami (*loca credibilia*) a prostredníctvom svojich lektorov a kustódov vydávali a archivovali listinné svedectvá o majetkových konaniach. Funkcia notára ako svetskej osoby sa vyskytuje následne v 14. storočí, ako príležitostného zamestnanca v službách stolice, ktorá si ho najímala najmä pri stoličných zasadaniach. Stálym a voleným stoličným funkcionárom sa stal až v polovici 16. storočia, pričom od 17. storočia bolo okrem vyhotovovania písomností jeho povinnosťou starať sa aj o stoličný archív a do konca 17. storočia aj držba stoličnej pokladnice. Dôležitosť jeho funkcie a množstvo narastajúcej práce spôsobilo, že od 18. storočia sa ustanovujú aj zástupcovia – podnotári. Zachovalo sa nám meno ivanského notára z roku 1872, z ob-

dobia, keď Obecný notársky úrad v Ivanke patril pod Okresný notársky úrad v Bernolákove. Úloha notárov v miestnej samospráve zanikla krátko po 2. svetovej vojne a bola obnovená až v deväťdesiatych rokoch 20. storočia, ale už len v oblastiach, v ktorých začali svoju činnosť v 13. storočí.

Richtársku a notársku funkciu vo vedení samosprávy nahradil po roku 1945 predseda a tajomník s členmi rady národného výboru. Do roku 1990 sa vo funkcii predsedu Miestneho národného výboru v Ivanke pri Dunaji vystriedalo 13 občanov a v jeho rade zasadali desiatky poslancov.

Od roku 1990 samosprávu obce tvorí starosta a obecné zastupiteľstvo, pozostávajúce v súčasnosti z dvanástich poslancov, volených v štyroch volebných okrskoch. Poslanci pracujú v šiestich odborných komisiách:

- financie, rozpočet a správa obecného majetku;
- výstavba a územné plánovanie;
- sociálne a zdravotné veci;
- mládež, školstvo, kultúra, šport a spoločenské organizácie;
- ochrana verejného poriadku, obchod, služby, podnikanie, cestovný ruch a životné prostredie;
- propagácia a informačná činnosť.

V rámci prenesených kompetencií výkonu štátnej správy má obec matričný úrad a sídli v nej stavebný úrad, spoločný s obcou Zálesie.

Kataster obce

Podľa prebiehajúceho vývoja územnej správy a v rámci zmien vlastníckych práv k nehnuteľnostiam v obci, menili a upravovali sa aj katastrálne územia

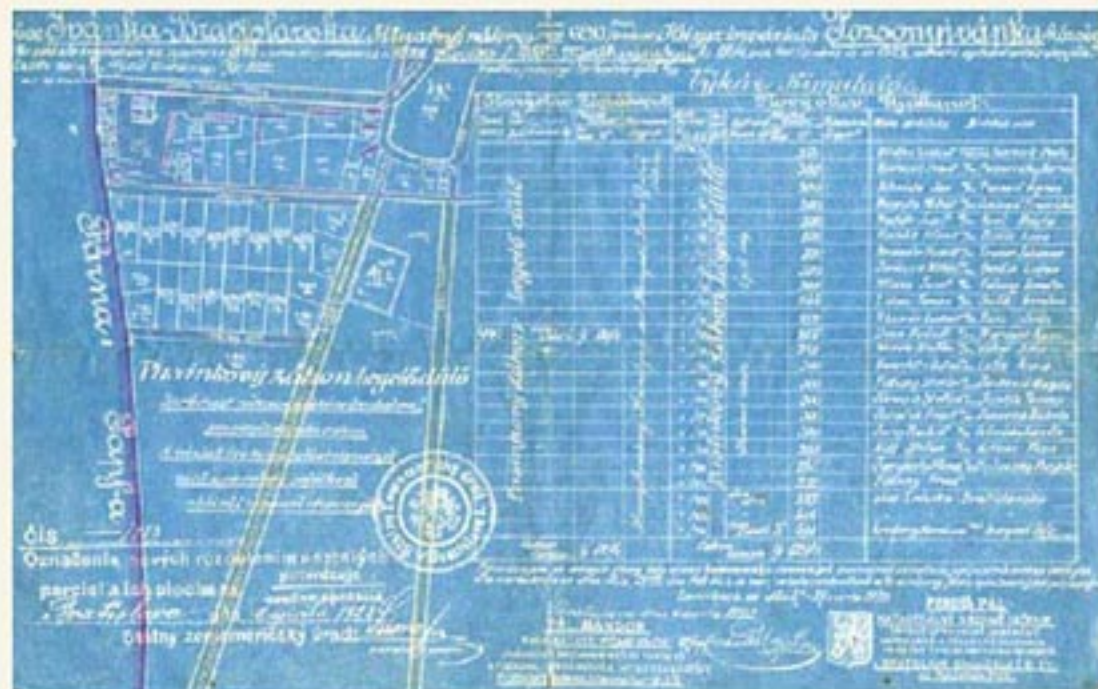
Hranice katastrálnych území Ivanka a Zálesie

Ivanky a Farnej. Terajšia dedina sa skladá z dvoch katastrov, ktorých územia boli až do tridsiatych rokov minulého storočia samostatnými územnosprávnymi jednotkami. V roku 1932 sa obce Ivanka a Farná zlúčili a vznikla obec Ivanka pri Dunaji.

Vývoj katastra obcí Ivanka pri Dunaji a Farná sa tak, ako kataster celého Slovenska začal odvíjať od kráľovských nariadení vydaných v XI.-XV. storočí. Ani jedno z týchto stredovekých pozemnoknižných nariadení si však nekladlo za cieľ právnu istotu a poriadok v nehnuteľnostiach, ale zameriavať sa skôr len na výpočet a zaistenie daní, ako aj ďalších peňažných či naturálnych dávok.

Zásadná zmena v účele využitia katastra nastala až po roku 1648, keď boli vydané tzv. lokalizačné nariadenia, z ktorých posledné z 26. februára 1855 prikazovalo vyšetriť skutočnú drážbu jednotlivých parcel spolu s ich vlastníckym právom. Za podklad zapísania výmery sa však bral výsledok z ich krokárskeho merania, teda nepravdivá výmera.

Základným registrom nehnuteľností sa v tomto období stali pozemkové knihy, ktoré boli platné v podstate až do roku 1964 (dovtedy sa mohli vykonávať zápisy do pozemnoknižných vložiek). Predpisy o ich vedení obsahovalo ministerské nariadenie z 15. decembra 1855. Ďalším nariadením

Výkaz zniev katastru Ivanka z roku 1923

ministerstva spravodlivosti Rakúsko-Uhorska z roku 1893 bola stanovená definícia pozemkovej knihy ako „...verejná listina, v ktorej sú zapísané všetky nehnuteľnosti toho ktorého katastrálneho územia, tvoriace predmet pozemnoknižného zápisu, ich právna bonita, vecné práva a právne pomery osôb a je ustanovíťou, v ktorej sa na nehnuteľnosť vzťahujúce práva nadobúdajú, pozmeňujú a zanikajú“. Ako prví z majiteľov grófskeho panstva v Ivanke pri Dunaji boli zapísaní v roku 1902 vo vložke č. 1 pozemkovej knihy pre katastrálne územie Ivanka pri Dunaji v prvom zápise:

1/ A/ Herczeg Arenberg Károlyné szul Kethelyi Gróf Hunyady Júlia /1831-1916/

B/ Kéthelyi gróf Hunyady Károly /1864-1933/

Z dôvodov spresnenia výmer bolo v roku 1896 nariadené mapovanie, ktoré sa pre katastrálne územie Ivanka a Farná uskutočnilo v roku 1904. Mapy boli vyhotovené v roku 1905 v mierke 1: 2880 pre obe katastrálne územia, ako to dokladá vyznačený klad mapových listov s názvami okolitých katastrálnych území v maďarskom jazyku:

Papfa — Farná

Pozsonyivánka — Ivanka pri Dunaji

Pozsony — Bratislava

Pozsonyözölös — Vajnory

Dunahidas — Most pri Bratislave

Szentgörgy — Svätý Jur

Horvátgurab — Chorvátsky Grob

Csekész — Bernolákov

Eberhard — Malinovo.

Výmery po tomto mapovaní boli uvedené v štvorcových siahach, jutrách a honoch a až zákon č. 386 z roku 1922 stanovil, že pri právnych konaniach musí byť v listinách a aj v katastrálnych operátoch výmera pozemkov vedená len v metrickej miere, t. j. v metroch štvorcových, ároch a hektároch. Prevod starej výmery na novú sa pre katastrálne územie Ivanka a Farná realizoval v roku 1926, čo dokumentujú príslušné parcelné protokoly.

Dnešný kataster nehnuteľností obce je vedený na odličkách pôvodných katastrálnych máp v mierke 1:2880, ktoré sa podľa potreby a množstva zmien obnovujú v súvislom zobrazení. V priebehu niekoľkých rokov bude mať Ivanka pri Dunaji nový písomný aj mapový operát na základe nového, v súčasnosti vykonávaného mapovania a jeho výsledkom bude digitálna mapa v mierkach 1:1000 a 1:2000.

LITERATÚRA

Archív Výskumného ústavu geodézie a kartografie v Bratislave:

parcelné protokoly Ivanka a Farná

Kirtous, P., Vráta, L.: *Heraldický register Slovenskej republiky I.*

Martin, 2000.

Kováč, D. a kol.: *Kronika Slovenska I od najstarých čias do konca*

19 storočia, Bratislava, 1998.

Matján, M.: *Náby obcí za ostatných dvesto rokov*, Bratislava, 1972.

Žudák, J.: *Strážnica Slovensku*, Bratislava, 1984.

Ríchtári v období 1761 až 1945

Ivanka	Farná	po zlúčení obcí
Juraj LETENAY ...1761...		Ján ANDEL 1932 – 1933
Juraj MACHÁČEK ...1761 – 1765...		Michal BELAČIČ 1934
Matej BÚCALA ...179...		Pavol MORÁVEK 1936 – 1938
Anton JAVORKA ...1792 – 1793...		Andrej OČENÁŠ 1939 – 1942
Jakub DROXEL ...1794...		Jozef BISKUPIČ 1942
Jozef ŠTIGLIC ...1797 – 1798...		Alexander KRIGLER 1943
Jozef BÚCALA ...1808 – 1809...		
Imrich KOŠ ...1812...		
Ján BALOG ...1816...		
Pavol MORÁVEK ...1828 – 1832...		
Ambróz ŠTIGLIC ...1829...		
Ján PUDMERICKÝ ...1834 – 1842...		
Juraj ZEMAN ...1843 – 1844...		
František KOŠ ...1845 – 1846...		
František KOVÁČ ...1857...		
Pavol TVARUŽEK ...1847 – 1848...		
František KOŠ ...1850 – 1857...		
Matúš KADNÁR ...1860...		
Jozef KOLLMAN ...1872...		
Štefan MORÁVEK ...1890 – 1892...		
Juraj AXAMĚT ...1892 – 1898...		
Jozef PAJDLHAUZER ...1894...		
Štefan VITÁLOŠ ...1900 – 1905...		
Ján NADAŽDY ...1906 – 1908...		
Jozef ŠTIGLIC ...1895 – 1902...		
František ŠTIGLIC ...1902 – 1908...		
Ján ANDEL 1931 – 1932		

Predsedovia MNV od roku 1945

Ján ANDEL	1945
Ján KADLEČÍK	1945 – 1946
Pavol MORÁVEK	1946 – 1948
Jozef HAUSKRECHT	1948
Eugen BARON	1948 – 1950
Jozef HAUSKRECHT	1950
Štefan KEBIS	1950 – 1964
Ladislav VOSÁTKO	1964 – 1972
Jozef HARASLÍN	1972 – 1976
Jozef ČÁNI	1976 – 1980
Ivan MALOVEC	1981 – 1988
Alžbeta KOPŠOVÁ	1988 – 1989
František HÄSSLER	1990

Starostovia od r. 1990

Stanislav LEGRÁDY	1990 – 1998
Vladimír LETENAY	1998 – 2002
Magdaléna HOLCIŇEROVÁ	2002 –

Notári

Leopold STANKOVIČ	1872 –
František BASTL	1934 – 1943
Jozef KUČERA	1943 – 1945
Juraj KAPUSTA	1945 – 1946
Gustáv KARČ	1946 – 1950

Názvy obcí od roku 1209

1209	Ioan
1341	Iwand
1634	Aichen
1773	Ivány, Ivany, Ivanka
1786	Ivanka, Iwanyi
1808, 1873 – 1882, 1902 – 1907	Ivánka
1863	Ivány, Ivánka
1888 – 1900	Ivány
1913	Pozsonyivánka
1920	Bratislavská Ivánka
1927 – 1948	Ivánka pri Dunaji
1948	Ivanka pri Dunaji
1209	Casteilan
1290	Papnépe
1337	Papnépe
1773	Papfalva
1786	Papfalva, Pfaffendorf, Fafarnya
1808	Papfalva, Pfaffendorf, Papfara, Fafárna
1863 – 1873, 1882	Papfalva
1877, 1888 – 1913	Papfa
1920	Farná, Fafárna, Papfara
1927 – 1932	Farná

1. Ústný pohľad na obec

geografia a samospráva